

**MIEJSKI PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ
dla Miasta Malborka na rok 2017**

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień – zwany dalej Programem - reguluje prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień na terenie miasta Malborka.

Program jest zbudowany w oparciu o zadania wynikające z art. 41 ust 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 poz. 487), zgodnie z którym prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy, a także o zadania wynikające z art. 10 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005r. (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 224). W szczególności zadania te obejmują:

1. zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

I. DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ W MIEŚCIE MALBORKU

W celu przeprowadzenia diagnozy zagrożeń społecznych (problemu alkoholowego, nikotynowego i narkotykowego) w Malborku przeprowadzono badanie ankietowe, które odbyło się w listopadzie 2013r. Objęło ono 148 dorosłych mieszkańców oraz 726 uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych.

Z uzyskanych danych wynika, iż mieszkańcy postrzegają uzależnienie od alkoholu oraz spożywanie go przez młodzież jako poważne wyzwania dla miasta. Często zdarzają się sytuacje prowadzenia samochodu po wypiciu alkoholu czy sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. Większość ankietowanych rozpoczyna picie alkoholu i palenie papierosów w gimnazjum. Inicjacja narkotykowa częściej ma miejsce w szkole ponadgimnazjalnej. Młodszy ankietowani poprzez sięganie po używki chcą głównie zaimponować rówieśnikom, zaś starsi - towarzyszą pijącym lub palącym kolegom. Po narkotyki sięgają z ciekawości, często motywowani informacjami z Internetu.

2/3 respondentów zna kogoś w swoim otoczeniu, kto jest uzależniony od alkoholu. Co szósta osoba jest abstynentem. 3/4 ankietowanych dorosłych spożywa alkohol okazjonalnie – rzadko lub czasami. Blisko 7% przyznaje, że pije często. Mieszkańcom Malborka, którzy spożywają alkohol, zadano także pytanie o to, który rodzaj alkoholu piją najczęściej. Najwięcej osób wymienia wino, co trzeci - piwo, a co piąty – wódkę.

Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że papierosy pali co dziesiąty uczeń ze szkoły podstawowej, co piąty z gimnazjum i około połowa osób ze szkoły ponadgimnazjalnej oraz 60% dorosłych mieszkańców. Spożycie alkoholu wśród osób niepełnoletnich przedstawia się następująco: alkohol pił co szósty uczeń ze szkoły podstawowej, co trzeci z gimnazjum oraz ponad 3/4 licealistów. Co piąta osoba ze szkoły ponadgimnazjalnej eksperymentowała z narkotykami. 2/3 osób do 25 roku życia sięga lub sięgała po narkotyki i około połowa osób do 40 roku życia.

2/3 zapytanych osób słyszało, że alkohol w niektórych sklepach w gminie Malbork jest sprzedawany niepełnoletniej młodzieży. Wszyscy ankietowani stwierdzili, że osoby w ich otoczeniu prowadzą samochód po spożyciu alkoholu. Co trzeci respondent uznaje takie sytuacje za rzadkie, a 41% za zdarzające się czasami. Łącznie 23% osób twierdzi, że jazda

po alkoholu wśród osób z ich otoczenia zdarza się często lub bardzo często. 3/4 respondentów rzadko lub czasami widuje osoby spożywające alkohol w miejscach publicznych takich jak przystanki autobusowe, parki czy klatki schodowe. Co piąta osoba stwierdza, że pijący publicznie to widok częsty lub bardzo częsty. W ogóle takich osób nie widuje 7% ankietowanych.

Problem narkotykowy

W ankiecie skierowanej do uczniów zamieszczono siedem pytań dotyczących narkotyków i innych środków odurzających. Dotyczyły one opinii na temat rozpowszechnienia zjawiska w gminie, dostępu do narkotyków oraz motywacji młodych ludzi do sięgania po tego typu substancje.

Ponad 3/4 uczniów w wieku 16 – 17 lat twierdzi, że ich rówieśnicy mają kontakt ze środkami odurzającymi. Nieco mniejszy odsetek takich osób występuje w przedziale wiekowym 13 – 15 lat (53,8%) oraz 18 – 21 lat (69,5%). Ponad połowa najmłodszych uczniów twierdzi, że oni ani ich koledzy raczej lub zdecydowanie nie mają kontaktu z narkotykami. Osobiście kogoś, kto zażywa narkotyki zna co czwarty uczeń szkoły podstawowej, 42% uczniów gimnazjum oraz 2/3 starszych uczniów. Jeśli chodzi o obecność narkotyków w szkołach, do których chodzą respondenci, to rozkład odpowiedzi przedstawia się podobnie. Im starsi uczniowie, tym częściej eksperymentowali z narkotykami i innymi środkami odurzającymi, takimi jak dopalacze. Krytycznym wiekiem jest tutaj siedemnasty rok życia, kiedy to ponad 1/5 uczniów odpowiada twierdząco na pytanie o kontakt z narkotykami.

1.1 Dane szczegółowe pochodzące z instytucji realizujących program profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w roku 2015 (za okres od 01.01 do 30.11. 2016 roku):

1. Liczba wniosków skierowanych do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Malborku: 137, w tym wnioski z:

- 1) Komendy Powiatowej Policji w Malborku: 65
- 2) Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Malborku: 24
- 3) od członków rodziny: 42
- 4) PCPR: 1
- 5) Kuratora: 1

- 6) Domu Pomocy Społecznej w Malborku: 4
2. Liczba osób skierowanych na badanie do biegłych psychologa i psychiatry w kwestii uzależnienia od alkoholu: 80
 3. Liczba wydanych pisemnych opinii psychiatryczno – psychologicznych przez biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu: 7
 4. Liczba wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego skierowanych do Sądu Rejonowego w Malborku: 28
 5. Liczba dokonanych oględzin punktów sprzedaży napojów alkoholowych: 19
 6. Liczba dokonanych wizytacji profilaktycznych punktów sprzedaży napojów alkoholowych: -39
 7. Liczba wydanych postanowień dotyczących usytuowania punktów sprzedaży napojów alkoholowych: 35
 8. Liczba osób zaproszonych na posiedzenia Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie własnej : 122
 9. Liczba osób, które stawily się na posiedzenia Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w sprawie własnej: 35

Ponadto Komisja informowała o możliwości skorzystania z porad prawnych udzielanych w CPiTU w Malborku.

Do Poradni Leczenia Uzależnień w CPiTU w Malborku zostało zarejestrowanych 100 osób, które pierwszy raz zgłosiły się do PLU. W terapii grupowej –podstawowej wzięło udział 35 osób, natomiast w grupie dotyczącej zapobieganiu nawrotom 13 osób. W ramach Oddziału Dziennego Terapii Uzależnienia od Alkoholu uczestniczyło 32 osoby.

II. STRUKTURA SYSTEMU PORADNICTWA I PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ NA TERENIE MIASTA MALBORKA

2.1 Placówki bezpośrednio prowadzące terapię i poradnictwo:

1. Centrum Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Malborku o strukturze organizacyjnej:
 - a) Poradnia Leczenia Uzależnień
 - b) Poradnia Profilaktyki i Promocji Zdrowia
 - c) Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu

- d) Poradnia Terapii Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży
 - e) Punkt konsultacyjny dla ofiar przemocy w rodzinie
 - f) Świetlice socjoterapeutyczne
2. NZOZ „Centrum Psychiatrii ” w Malborku

2.2 Placówki i instytucje wspomagające:

1. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
2. Urząd Miasta Malborka,
3. Straż Miejska,
4. Komenda Powiatowa Policji,
5. Poradnia Pedagogiczno – Psychologiczna,
6. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
7. Urząd Miasta Malborka (Wydział Spraw Społecznych),
8. Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny i Nieletnich,
9. Szkoły,
10. Kuratorzy Sądowi,
11. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

2.3 Organizacje pozarządowe i inne podmioty zajmujące się problemami uzależnień i przeciwdziałania przemocy, m.in.: Malborskie Stowarzyszenie Abstynenckie „Tu i Teraz”, Stowarzyszenie Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Dziecku i Rodzinie „Fama”, Chrześcijańska Misja Społeczna „Teen Challenge”, Stowarzyszenie św. Faustyny „FIDES”, Malborskie Centrum KWADRAT, Stowarzyszenie Po-moc, Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Malborku, Stowarzyszenie „MONAR”.

2.4 Grupy samopomocowe

1. Grupa AA przy Parafii św. Jana Chrzciciela,
2. Grupa AA przy Klubie Abstynenta,
3. Grupa AA Nowe Życie,
4. Grupa DDA przy Klubie Abstynenta

III. FINANSOWANIE PROGRAMU

Planowany budżet na Realizację Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na rok 2017 to 838.528 zł, z czego kwota w wysokości: od 2% do 5% budżetu zostanie przeznaczona na wsparcie realizacji działań w ramach konkursów dla organizacji pozarządowych. Dokładna kwota zostanie szczegółowo określona w uchwale budżetowej.

IV. CELE PROGRAMU

Realizatorzy Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień wspólnie z organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień podejmą działania mające na celu poszerzenie zakresu współpracy poprzez cykliczne spotkania dyskusyjne.

W roku 2017 szczególny nacisk położony zostanie na prowadzenie działań edukacyjno-profilaktycznych w szkołach dla młodzieży, ich rodziców, opiekunów prawnych oraz nauczycieli, a także działań z zakresu przeciwdziałania sprzedaży alkoholu nieletnim oraz przeciwdziałaniu nietrzeźwości wśród kierowców. Zadania te realizowane będą przez MKRPA, CPiTU, policję, Straż Miejską oraz organizacje pozarządowe i inne podmioty, m.in.: w formie: happeningów, plakatów, ulotek, wydawnictw, prelekcji, szkoleń, realizacji programów profilaktycznych w szkołach, szkoleń dla sprzedawców alkoholu oraz w innych formach. Celem jest uczulenie sprzedawców oraz mieszkańców Malborka na ten problem.

4.1 Cele Podstawowe

1. Zmniejszenie skali występowania problemów społecznych będących skutkiem nadużywania alkoholu, uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz członków ich rodzin.

4.2 Cele jednostkowe

1. Poszerzanie wiedzy społecznej o uzależnieniach i ich negatywnych skutkach zdrowotnych i społecznych.

2. Wzbogacenie form pomocy terapeutycznej poprzez:
 - a) kontynuacja terapii dla młodzieży uzależnionej,
 - b) wprowadzenie Programu Ograniczenia Picia dla osób dorosłych
 - c) kontynuacja zajęć terapeutycznych dla Dorosłych Dzieci Alkoholików.
3. Zwiększenie świadomości społecznej motywującej do podjęcia leczenia terapeutycznego poprzez artykuły w prasie, druk ulotek, plakatów itp.
4. Zmniejszanie negatywnych skutków społeczno-emocjonalnych wśród dzieci i młodzieży wywodzących się z rodzin dysfunkcyjnych (dot. świetlic prowadzonych przez Centrum Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Malborku oraz Klubu Młodzieżowego),
5. Promocja zdrowego stylu życia i wartości przeciwnych do ryzykownych zachowań, poprzez organizowanie festynów, imprez sportowych i innych imprez kulturalnych, druk plakatów oraz ulotek.
6. Kontrola przestrzegania przepisów dot. obrotu napojami alkoholowymi (MKRPA).

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ

5.1 Działalność o charakterze profilaktycznym

1. Współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie tworzenia systemu przeciwdziałania uzależnieniom (głównie zintegrowanie działań), w celu prowadzenia skutecznej profilaktyki, we wszystkich typach szkół oraz prowadzenie szkoleń rad pedagogicznych.
2. Prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych, dla dzieci i młodzieży wywodzącej się z rodzin dysfunkcyjnych oraz Klubu Młodzieżowego.
3. Przeprowadzenie przeglądu spektakli profilaktycznych, adresowanego do młodzieży i ich rodziców, opiekunów prawnych z szerokim udziałem młodzieży wśród publiczności. Organizacja konkursu literackiego dla młodzieży gimnazjalnej i konkursu plastycznego dla uczniów szkół podstawowych.
4. Prowadzenie konsultacji, udzielanie porad psychologicznych osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych i członkom ich rodzin.
5. Prowadzenie konsultacji, udzielanie porad psychologicznych indywidualnych oraz prowadzenie terapii grupowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

6. Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz rodzinom osób uzależnionych.
7. Zorganizowanie szkoleń dotyczących profilaktyki uzależnień dla pracowników i wolontariuszy organizacji działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
8. Zorganizowanie konferencji dotyczącej profilaktyki i terapii uzależnień
9. Prowadzenie Klubu Profilaktyki.

5.2 Działania edukacyjno – informacyjne

1. Prowadzenie działań profilaktyczno-edukacyjnych dotyczących zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim oraz uwrażliwienie osób dorosłych, sprzedawców na powyższy problem.
2. Prowadzenie szkoleń adresowanych dla nauczycieli, policjantów i kuratorów sądowych oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych w zakresie wczesnego rozpoznania uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Wspieranie i dofinansowanie działań informacyjno–edukacyjnych adresowanych do młodzieży szkolnej, ich rodziców i opiekunów prawnych
4. Prowadzenie zajęć o charakterze superwizyjnym dla pracowników świetlic socjoterapeutycznych, poradni terapii uzależnień i poradnictwa
5. Prowadzenie poradnictwa prawnego dla rodzin osób uzależnionych z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.

VI. ZADANIA

6.1 Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.

Jest to zadanie ustawowe dla samorządów, które warunkuje skuteczność jakichkolwiek innych działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków oraz ich rodzin.

W warunkach lokalnych miasta Malborka, zadanie to będzie realizowane przez:

1. Prowadzenie Poradni Uzależnień dla osób uzależnionych i ich rodzin.
2. Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

3. Wspieranie powstawania nowych grup terapeutycznych, np. terapii pogłębionej, wg potrzeb oraz powstawania grup samopomocowych.
4. Przeprowadzenie diagnozy w zakresie uzależnień wśród społeczności lokalnej.
5. Prowadzenie Klubu Abstynenta.
6. Prowadzenie Coffee House.
7. Dofinansowanie Studium Terapii Uzależnień dla Instruktora Terapii Uzależnień – dla jednej osoby

6.2 Udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy uzależnień.

Istotę tego tematu normuje art. 4 ust. 3 oraz art. 25 i 26 ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, nakładając na gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych obowiązek podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, poddania się leczeniu odwykowemu.

Przesłanki do wdrożenia takiego postępowania określa art. 24 u stawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, wskazując osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizują nieletnich, systematycznie zakłócają spokój i porządek publiczny.

Natomiast kwestię pomocy psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemami alkoholowymi regulują dwa akty prawne. Pierwszy to ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 poz. 930) stwierdzająca, że do zadań własnych gminy z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym jest prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego (Art.17 pkt.12). W celu wsparcia funkcji opiekuńczych rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego: opiekuńczej, prowadzonej w formie kół zainteresowań, świetlic, klubów, ognisk wychowawczych, które pomagają dzieciom w pokonywaniu trudności szkolnych i organizowaniu czasu wolnego;

Drugi to ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która określa szczegółowe zadanie, jakim jest udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Zadanie to realizowane będzie w następujący sposób:

1. Prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci w wieku 6-14 lat z programem ukierunkowanym na:
 - a) sporządzanie okresowych diagnoz indywidualnych dziecka,
 - b) prowadzeniu zajęć ze stałymi grupami dzieci i według występujących potrzeb, praca z dzieckiem w indywidualnym kontrakcie,
 - c) okresowej analizie postępu rozwoju dzieci w kontekście prowadzonych zajęć socjoterapeutycznych,
 - d) utrzymywaniu kontaktu z rodzicami dzieci uczęszczającymi na zajęcia świetlicowe.
2. Praca z dziećmi oparta będzie na:
 - a) wspieraniu emocjonalnym dziecka i kształtowaniu więzi rodzinnej,
 - b) stawianiu granic i egzekwowaniu wymagań,
 - c) wprowadzaniu i przestrzeganiu norm,
 - d) konstruktywnym rozwiązywaniu konfliktów oraz motywowaniu dziecka do współpracy,
 - e) rozpoznawaniu poważniejszych zaburzeń wymagających specjalistycznej pomocy i kierowanie dziecka do odpowiednich specjalistów i instytucji.

Odnosnie kwestii pomocy rodzinom w których występują problemy alkoholowe i przemoc, zadanie to realizowane będzie przez:

1. Zbieranie informacji o przypadkach przemocy w rodzinie i przekazywanie ich do „Interdyscyplinarnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”,
2. Prowadzenie „Punktu konsultacyjnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie” (terapia indywidualna i grupowa) oraz udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej
3. Podniesienie świadomości społecznej poprzez prowadzenie akcji profilaktyczno-prewencyjnej.

6.3 Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13[1] i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

W przypadku złamania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim lub nietrzeźwym oraz w przypadku złamania zakazu promocji i reklamy napojów alkoholowych gmina może podejmować interwencje oraz występować przed sądem jako oskarżyciel publiczny,

czyli kierować sprawy bezpośrednio do sądu z pominięciem prokuratora. Postępowanie z tego zakresu prowadzone jest na podstawie przepisów o postępowaniu karnym. Zadanie to będzie realizowane poprzez następujące działania:

1. Kontrolowanie placówek sprzedających i podających napoje alkoholowe, czy stosują się do przepisów prawa.
2. Wnoszenie wniosków do organów ścigania o przeprowadzenie postępowania dowodowego.
3. Kierowanie spraw do sądu.

VII. WYNAGRADZANIE MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

1. Ustala się miesięczne wynagrodzenie dla członków Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Malborku za udział w pracach Komisji w następujący sposób:
 - a) Przewodniczący – 320 zł brutto,
 - b) Członkowie – 270 zł brutto,
2. Wypłata wynagrodzeń następować będzie z dołu za przepracowany miesiąc na podstawie listy obecności na posiedzeniach Komisji.
3. Za miesiąc, w którym Komisja nie odbyła żadnego posiedzenia wypłata wynagrodzenia nie przysługuje.

VIII. KONTROLA REALIZACJI PROGRAMU

Za realizację Programu odpowiedzialne jest Centrum Profilaktyki i Terapii Uzależnień.

Prace nad konstrukcją Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na rok 2018 rozpocznie we wrześniu 2017 roku Zespół powołany przez Burmistrza Miasta.